

ת"פ 2886/11/11 - ט ר נגד פרקליטות מחוז חיפה - פלילי

בית משפט השלום בחיפה

ת"פ 2886-11-11 פרקליטות מחוז חיפה - פלילי נ' ר ואח'
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני כבוד השופטת טל תדמור-זמיר
מבקש ט ר
נגד
משיבה
החלטה
פרקליטות מחוז חיפה - פלילי

עניינה של החלטה זו - בקשה לפסיקת הוצאות הגנה לפי סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק").

רקע

1. ביום 2.11.11 הוגש כתב אישום כנגד המבקש ונאשם נוסף, אשר ייחס להם עבירות של קשירת קשר לפשע, הונאה בכרטיס חיוב בנסיבות מחמירות וקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, כל זאת בהתייחס לאירועים משנת 2007, במסגרתם נטען כי הנאשמים קשרו קשר להונות את המועצה להסדר הימורים בספורט וקיבלו לידם סכום של ₪ 237,088, תוך שימוש בכרטיסי חיוב של משתמשים שונים, ללא ידיעתם וללא הסכמתם.

2. עוד בטרם החלה שמיעת הראיות בתיק, נעלמו עקבותיהם של המבקש והנאשם הנוסף וההליכים נגדם הותלו. אלא שהמבקש אותר וההליכים בעניינו חודשו, בעוד הנאשם הנוסף לא אותר ולמעשה מעולם לא נדון בגין התיק דנן.

3. ביום 19.9.17 זוכה המבקש, לאחר שמיעת ראיות, מהעבירות שיוחסו לו בכתב האישום וזאת מחמת הספק. בהכרעת הדין התייחס בית המשפט בהרחבה לראיות הנסיבתיות שעמדו כנגד המבקש, לזמן הרב שחלף מאז ביצוע העבירות ועד שמיעת ראיות ההגנה, למעורבותם של אנשים נוספים בביצוע העבירות (אנשים אשר לא הועמדו לדין) ולהעדרו של הנאשם הנוסף מהדיון. בית המשפט קבע כי העדרותו של הנאשם הנוסף פגיעה פגיעה משמעותית בהגנת המבקש.

תמצית טענות הצדדים

4. **המבקש** מבקש לפסוק לו פיצויים בגין 52 הימים בהם היה עצור בשנת 2013. המבקש טוען כי ימי מעצרו הובילו להחמרה במצבו הרפואי, בעקבותיה הוא הוכר כנכה בשיעור של 40% מבחינה נפשית על ידי המל"ל. עוד מבקש המבקש לפצותו בגין הוצאות ההגנה - תשלום שכ"ט בסך ₪ 7,000 לעו"ד פרטי שייצג אותו החל מיום מעצרו

ועד לשלב בו הוגש כתב האישום, אז מונה למבקש סנגור ציבורי. המבקש הוסיף וטען כי במסגרת ההליך המשפטי נגדו הוא חויב לשלם למדינה סך של 7,000 ₪ בגין מימוש ערבות עצמית עליה הוא חתם להבטחת קיום תנאי שחרורו ואשר חולטה בהעדרו ומבלי שניתנה לו זכות הטיעון בעניין זה.

בדיון מיום 3.12.17 הבהיר ב"כ המבקש כי המבקש מבסס את הבקשה אך על העילה של "נסיבות אחרות" ולא טוען כי לא היה יסוד לאשמה. לדבריו, אותן נסיבות נעוצות בהימשכות ההליך משך 10 שנים מאז תחילת החקירה ועד הכרעת הדין, בשיהוי שנקטה המדינה מסיום החקירה ועד להגשת כתב האישום ובאובדן של חומרי חקירה מהותיים, כפי שאף נקבע בהכרעת הדין.

ב"כ המבקש הוסיף וטען כי ההליך דנן שינה את חייו של המבקש מקצה אל קצה ובעקבות מעצרו, שבדיעבד מתברר שהיה מיותר לחלוטין, הוחמר מצבו הנפשי באופן קיצוני, עד כי הוא הוכר כנכה על ידי המל"ל. בהתייחס לסיבה שבגינה נעצר המבקש - אי חזרתו מחו"ל במועד שנקבע לשובו - טען כי ניתן היה להסתפק אז בתנאים מגבילים שאינם דווקא מעצר ממש ואין בעובדה כי לא הוגש ערעור על החלטות בית המשפט בעניין זה כדי לשלול את זכותו של הנאשם לקבל פיצוי.

5. **המשיבה** מבקשת לדחות את הבקשה, הן מהטעם שלא צורף לה תצהיר לאימות העובדות והן מהטעם שהיא אינה עומדת בתנאים שנקבעו בפסיקה כדי לפסוק פיצויים. המשיבה עמדה על הסיבות שהובילו להימשכות ההליך (היות החקירה מורכבת ומסועפת, אי התייצבותו של המבקש לדיונים, התליית ההליך נגדו ובהמשך עזיבתו את הארץ ואי חזרתו במועד, בניגוד להתחייבות שנתן) וטענה כי המבקש לא הביא ראיות להוכיח את הנזקים שנגרמו לו. בהתייחס לתקופות בהן היה המבקש עצור, נטען כי בתחילה היה עצור לתקופה של 5 ימים, מכח מורכבותה של החקירה ובהמשך נעצר ל-49 ימים נוספים, לאחר שהפר את הוראות בית המשפט ולא התייצב לדיונים. כן צוין כי הגם שבית משפט התיר בהמשך את שחרורו של המבקש בתנאים, המבקש לא מילא אחר תנאי השחרור ולכן נותר עצור.

בדיון מיום 3.12.17 חזר ב"כ המשיבה על טענותיו בכתב, הפנה להכרעת הדין והוסיף כי מצבו הנפשי של המבקש, עליו אין חולק, אינו תולדה של ההליך כאן, אלא של אירועים אחרים שאינם קשורים לתיק דנן. כן הפנה לפרוטוקול הדיון מיום 23.10.13 וטען כי יש באמור בו כדי לסתור את המסמך הרפואי שהגיש המבקש בתמיכה לבקשתו.

המסגרת הנורמטיבית

6. סעיף 80 לחוק קובע שתי עילות חלופיות שמכוחן ניתן לפסוק פיצוי לנאשם ולהלן לשונו:

80 (א) "משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט; במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור."

עמוד 2

7. תקנות סדר הדין הפלילי (פיצויים בשל מעצר או מאסר), התשמ"ב-1982 (להלן: "**תקנות הפיצויים**") קובעות סכומי תקרה לפיצויים בשל מעצר והוצאות הגנה בהן נשא הנאשם.

8. אשר לעילה של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", בע"פ 4466/98 **דבש נ' מדינת ישראל** (22.1.02) (להלן: "**עניין דבש**") נקבע כי ניסוחה העמום של עילה זו מותיר בידי בית המשפט שיקול דעת רחב, הצדק הוא שאמור להנחות את בית המשפט אם לפסוק פיצוי אם לאו וברי כי אין די בזיכוי עצמו כדי לזכות את הנאשם בפיצוי. כדי להקל על מלאכת הפרשנות או הבחינה ולהכווין את שיקול הדעת של בית המשפט, נקבעו בעניין דבש שלוש קטגוריות של נסיבות: הליכי המשפט עצמם; אופי וטיב הזיכוי; נסיבות אישיות של הנאשם החיצוניות למשפט. לצד קטגוריות אלו התפתחו בפסיקה מבחני-משנה, כגון התנהגות המשטרה והתביעה (באופן זדוני או רשלני); התנהגות הנאשם בחקירתו או במהלך המשפט (כגון נאשם ששיקר או שמר על זכות השתיקה); סוג העבירה והעונש לו הנאשם היה צפוי אלמלא זיכוי (ראו לעניין זה ע"פ 1442/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (26.2.13)).

בע"פ 2255/15 **תאופיק אנבריה נ' מדינת ישראל** (22.3.16) חזר בית המשפט על המבחנים שנקבעו לבחינת קיומן של נסיבות אחרות וכך נקבע:

"... בגדריו של המבחן הראוי לעילה השניה יש להסתכל על ההליך כולו במבט-על ובצורה כוללת... הנסיבות הנשקלות במסגרת עילה זו הן גמישות וכוללות בין השאר: נסיבות הנוגעות להליך המשפטי עצמו, לטיב זיכוי של המבקש ולנסיבותיו האישיות של המבקש שזוכה. עילת-עוללות זו מאפשרת לבית המשפט לשקול גם שיקולים של צדק אף מקום בו 'היה (מלכתחילה) יסוד לאשמה'. כאן יש לקחת בחשבון, מחד גיסא, את הנזקים האישיים שנגרמו למבקש והיקפם, ובכלל זה - בין היתר, את מידתיות הפגיעה בזכויותיו החוקתיות. שיקול זה מדגיש את העובדה כי פסיקת פיצוי והחזר הוצאות מהווה, במקרים הראויים, גם מעין אמצעי לפיקוח ולבקרה על התביעה ויש בה כדי לשפר ולאזן את מעמדו של היחיד כלפי המדינה... מאידך גיסא, יש להתחשב - בעת השימוש בעילה זו - בשיקולים הציבוריים הנוגעים בצורך שלא להביא להרתעת-יתר של התביעה מלהעמיד אדם לדין מקום שנאספו ראיות מספיקות להגשת כתב אישום... מושג-מפתח לענין העילה השניה הוא לפיכך 'העוול' שנגרם לנאשם שזוכה - בהסתכלות כוללת".

עוד נקבע בפסיקה כי הנטל להוכיח קיומן של "נסיבות אחרות" רובץ לפתחו של הנאשם (**עניין דבש** הנ"ל וכן ע"פ 5097/10 **גל (אשר) בוגנים נ' מדינת ישראל** (15.1.13)).

מן הכלל אל הפרט

יישום הכללים על המקרה שבפניי מביאני לכלל מסקנה כי לא מתקיימות במקרה דנן נסיבות אחרות שמצדיקות פסיקת פיצוי למבקש.

9. **אופי וטיב הזיכוי** - בית המשפט סקר את שלל הראיות הנסיבתיות שעמדו כנגד המבקש ובסופו של יום זיכה אותו מחמת הספק, לאחר שנקבע כי המבקש הצליח להעלות ספק אשר יש בו כדי להצביע על תרחישים אפשריים, שבכוחם להסביר את הראיות העומדות לחובתו.

בפסיקה נקבע לא אחת כי זיכוי מחמת הספק מהווה שיקול מרכזי נגד פיצויו של הנאשם (ע"פ 700/00 **טוויל נ' מדינת ישראל** (23.5.02) וכן **עניין דבש**).

10. **עצם קיומו של ההליך המשפטי** -בקטגוריה זו יש לבחון אם התביעה פעלה בזדון או ללא סיבה סבירה, אם לא היה מלכתחילה אינטרס ציבורי בהעמדה לדין, אם לנאשם נגרם עיוות דין בשל התמשכות ההליכים, אם התביעה התרשלה בבדיקת טענות הנאשם או שהנאשם נפל קורבן לעלילה.

בענייננו לא ניתן לומר כי התביעה פעלה בזדון עת העמידה את המבקש לדין. כנגד המבקש ושותפו עמדה שרשרת של ראיות נסיבתיות, אשר בנסיבות אחרות יכולה היתה להוביל להרשעה. כך למשל, אחד העדים המרכזיים, אמסלם שמו, הוכרז כעוין ולאחר עדותו בבית המשפט (שארכה מספר דיונים) ושקרים שעלו בה, נדחתה הגרסה שמסר העד בחקירתו. לו היה העד חוזר בעדותו בבית המשפט על הגרסה שמסר בחקירה ונמצא מהימן, וגרסתו בחקירה במשטרה היתה מקבלת את מלוא המשקל, אפשר והתוצאה היתה משתנה. בית המשפט פירט בהכרעת הדין את צבר הראיות הנסיבתיות שהציגה התביעה, אל מול מחדלי החקירה או אובדן חומרי החקירה שיכולים היו לתמוך או להפריך את גרסת המבקש. כן התייחס בית המשפט לאי איתורו של הנאשם הנוסף ובסופו של יום קבע כי יש בהצטברותם של אלה כדי לסייע לנאשם ביצירת הספק הסביר. עם זאת, מדובר בפרשה בעלת השפעה על ציבור המשתמשים באתר האינטרנט של המועצה להסדר הימורים בספורט וברי כי בנסיבות אלה היה אינטרס ציבורי בהעמדת המבקש ושותפו לדין. עוד רואה להזכיר בהקשר זה, כי בקשה כגון דא יש לבחון בראי הראיות שעמדו לעיני המאשימה ערב הגשת כתב האישום ולא בדיעבד (ראו למשל ע"פ 2366/03 **עסאף נ' מדינת ישראל** (1.12.04)).

אשר להימשכות ההליכים - בהכרעת הדין (סעיפים 56-57) נקבע:

"בנסיבות המתוארות קשה לקבל את טענת הנאשם לפיה התקופה הארוכה שחלפה מאז ביצוע העבירות (בשנת 2007) מצדיקה את ביטול כתב האישום. אמנם כתב האישום הוגש למעלה מארבע שנים לאחר ביצוע העבירות, אך מטבע הדברים עסקינן בחקירה מורכבת ומסועפת למדי שלא ניתן היה לסיימה בהקדם. שיהוי לא מבוטל חל בכל הקשור לתקופה שחלפה מסיום החקירה ועד הגשת כתב האישום, אך התקופה שחלפה מעת הגשת כתב האישום ועד תחילת שמיעת הראיות, שלוש שנים מאוחר יותר, נטועה רובה ככולה בהתנהלותו האישית של הנאשם ובבקשות דחיה שהוגשו לצורך לימוד הראיות".

לזאת יש להוסיף כי פרק זמן ניכר חלף מבלי שניתן יהיה להתחיל בהליך, שכן המבקש עזב את הארץ מבלי שוב, תוך הפרת התחייבותו לשוב עד מועד ספציפי, ובניגוד להחלטות בית המשפט.

11. **נסיבות חיצוניות למשפט - נזקים שנגרמו למבקש** - בבסיס הבקשה עומדים ימי מעצרו של המבקש בשנת 2013. המבקש טוען כי המעצר גרם לו לנזק נפשי ופגע קשות במצבו הבריאותי.

דא עקא, שבנסיבות התיק דנן אין למבקש להלין בנוגע לימי מעצרו, אלא על עצמו, שהרי לולא היה מתחמק מהליכי שפיטה, עומד בהתחייבותו ומתייצב לדיונים שנקבעו לו, לא היה נעצר.

עיון בתיק מעלה כי היה על המבקש להתייצב לדיון ביום 4.4.13, לאחר שהותר לו לצאת את הארץ בכפוף להתחייבותו לשוב עד המועד האמור. הנאשם שב ארצה אך ביום 4.9.13 ועם שובו, נעצר. עם מעצרו, הגישה המשיבה בקשה לעצרו עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו (מ"ת 13749-09-13) וביום 12.9.13 בית המשפט הורה על מעצרו של המבקש עד החלטה אחרת, לצורך קבלת תסקיר מעצר.

המבקש הגיש ערר על ההחלטה (עמ"ת 27488-09-13) ובית המשפט המחוזי קיבל את הערר והורה על שחרורו בתנאים, אלא שהמבקש לא עמד בתנאים שנקבעו לו ולכן נותר במעצר.

איני מתעלמת מטענת המבקש לפיה לא יכול היה לשוב לארץ עקב סכסוך עם אמו, שסרבה לממן את חזרתו, אולם ראשית, טענה זו לא נשמעה בפני בית המשפט בהליך המעצר (ראו פרוטוקול מיום 12.9.13) ושנית, המבקש אישר כי בסופו של יום חזר לאחר מחצית השנה מרצונו ולא נתן הסבר שיניח את הדעת לשאלה מי מימן את הטיסה חזרה ומדוע לא היה באפשרותו לעשות כן במועד.

12. לאמור לעיל יש להוסיף כי המבקש לא הוכיח שמעצרו דווקא הוא שגרם להתדרדרות במצבו הנפשי. לא זו בלבד שהמבקש לא הגיש מסמכים רפואיים כדי לקשור בין מעצרו לבין התדרדרות מצבו הנפשי, אלא שעיון במסמכים הרפואיים שהוגשו מלמדים כי מצבו הנפשי של המבקש הינו תולדה של אירוע שוד אלים ואכזרי שעבר בשנת 2010, בעקבותיו אף ביצע נסיון אובדני ואובחן כסובל מדיכאון ופוסט טראומה (ראו מכתב של הפסיכיאטר ד"ר פוסטילניק מיום 25.12.14, כמו גם מכתבו מיום 14.4.15). אשר לטענת המבקש כי בעת מעצרו היה בשביתת רעב במשך חודשיים - זו אכן קיבלה ביטוי במכתבו של ד"ר פוסטילניק מיום 14.4.15, ברם היא עומדת בסתירה לדברי ב"כ המבקש עצמו בדיון מיום 23.10.13, בתיק מ"ת 13749-09-13.

במכתב עדכני מיום 28.9.17 חוזר ד"ר פוסטילניק על האבחנות ואין בו כדי להוסיף.

13. אשר להוצאות ההגנה של המבקש - אין די בתצהירו של המבקש עצמו כדי להוכיח כי הוא אכן שילם לעו"ד פרטי מטעמו סך של 7,000 ₪ בגין התיק דנן. המבקש לא צירף הסכם שכ"ט או כל מסמך אחר, אף לא פרוטוקול דיון מהליך "מעצר הימים", שילמד על התקשרות בינו לבין עו"ד טומי נדשי ועיון בתיק דנן מעלה כי עו"ד בריק, בא כוחו הנוכחי, הוא שייצגו אל מן תחילת ההליך, מטעם הסנגוריה הציבורית. יתרה מזאת, שכר הטרחה של עורך הדין הפרטי, ככל שבכלל שולם, שולם עבור ייצוג בהליכי מעצר לצורכי חקירה (מעצר ימים) ואין לקבוע כי הליכים אלה היו מיותרים או שמעצרו הראשוני של המבקש התבקש לשווא וללא עילה. כי כך, אני סבורה כי המבקש אינו זכאי להחזר הסכום האמור.

14. אשר לסך של 7,000 ₪ אשר חולטו למבקש - עיון בתיק מעלה כי ביום 17.6.13, נעתר בית המשפט לבקשת המשיבה והורה על חילוט סך של 65,000 ₪ (הן מזומנים הן ערבות בנקאית והן התחייבות עצמית עליה חתם המבקש), לאחר שהמבקש לא שב לארץ מחו"ל במועד שנקבע לשם כך. עוד עולה מהתיק כי המבקש לא היה מודע להחלטת בית המשפט, אלא בשלב מאוחר הרבה יותר, בשנת 2017, אז נודע לו על חובו מהמרכז לגביית קנסות. עם היוודע לו על ההחלטה לחלט את הערבויות, הוא פנה בבקשה לביטולה וביום 12.6.17 החליט בית המשפט (כב' הש' קאופמן) כדלקמן:

"בהמשך להחלטתי מיום 4.6 הגישו בעלי הדין הודעה מוסכמת בעניין חילוט הערבויות.

ניתן תוקף של החלטה להסכמת הצדדים לפיה חלף מימוש הערבות העצמית ישלם הנאשם סכום של 7,000 ₪ ב - 4 תשלומים חודשיים החל ביום 1.7.2017.

הליכי מימוש הערבות יעוכבו עד יום 15.10.2017 וככל שהנאשם יעמוד בהתחייבותו הנ"ל, לא תמומש הערבות ולא יחולטו כספים נוספים.

ככל שהנאשם לא יעמוד בהתחייבותו הנ"ל, יחולטו הערבויות בהתאם להחלטת בית המשפט (השופט ליפשיץ) מיום 17.6.2013". (ההדגשה אינה במקור).

בנסיבות אלה, בהן המבקש הסכים לחילוט סך של 7,000 ₪, בגין אי חזרתו ארצה במועד שנקבע לו, אין מקום לטענה כי לא ניתנה לו זכות הטיעון ביחס לחילוט הסכום ואני סבורה כי הוא אינו זכאי לפיצוי בגינו.

סוף דבר

15. בהתחשב בכל המקובץ, בחלקו של המבקש בהימשכות ההליכים ומשהוא לא הוכיח כי ההליך גרם לו נזק, ממוני או אחר, איני סבורה כי המקרה דנן נכלל בגדר אותם מקרים בהם ניתן להצביע על קשר סיבתי בין הנזק, דהיינו המעצר והוצאות ההגנה, לבין ההליך המשפטי שבגין דרך ניהולו יפסק הפיצוי (ראו לעניין זה את החלטת כב' הש' שפירא (כתוארו אז) בת"פ (מחוזי חיפה) 4138/05 **נתנאל אלבז נ' מדינת ישראל** (11.12.05)).

על כן, הבקשה נדחית.

המזכירות תמציא לצדדים העתק ההחלטה.

ניתנה היום, ז' טבת תשע"ח, 25 דצמבר 2017, בהעדר הצדדים.

